

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไปดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) จัดเก็บข้อมูลการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมจากรายงานประจำปี (แบบ 56-2) ใน 8 หัวข้อของแนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีและรายงานประจำปี ใช้ข้อมูล 2 ปี คือปี 2557 และปี 2558 ประกอบด้วยจำนวนข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 195 ชุดข้อมูล ทั้งนี้ไม่รวมข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอนและบริษัทที่มีข้อมูลตัวแปรไม่ครบถ้วน รวมทั้งผู้ศึกษาได้ตัดข้อมูลที่มีค่าผิดปกติ (Outlier) ออกเพื่อลดความคลาดเคลื่อนที่อาจมีผลต่อค่าสถิติ

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมจากข้อมูลจากรายงานประจำปีโดยใช้วิธีการนับบรรทัดการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมใน 8 หัวข้อของแนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีและรายงานประจำปี และวิเคราะห์ผลการศึกษาด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย ค่าต่ำสุดของข้อมูล (Minimum) ค่าสูงสุดของข้อมูล (Maximum) ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ซึ่งตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมใน 8 หัวข้อ ของแนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีและรายงานประจำปี ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือผลประกอบการด้านการเงิน ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on equity) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) และตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของกิจการ (Size) และความเสี่ยงทางการเงิน (LEV)

ผลการศึกษาปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมใน 8 หัวข้อหลักตามแนวทางการ
ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) พบว่า บริษัทจดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) มีจำนวนบรรทัดในการเปิดเผยเฉลี่ย 103.21 บรรทัดต่อบริษัท โดย
หัวข้อที่มีจำนวนบรรทัดในการเปิดเผยมากที่สุด คือ หัวข้อที่ 4 การปฏิบัติกับแรงงานอย่างเป็นธรรม
เฉลี่ย 20.95 บรรทัดต่อบริษัท หัวข้อที่ 7 การร่วมพัฒนาชุมชนหรือสังคมเฉลี่ย 19.01 บรรทัดต่อบริษัท
และหัวข้อที่ 2 การต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน เฉลี่ย 18.28 บรรทัดต่อบริษัท ส่วนหัวข้อที่มีการเปิดเผย
น้อยที่สุดคือ หัวข้อที่ 8 การมีนวัตกรรมและเผยแพร่ นวัตกรรมมีบรรทัดการเปิดเผยเฉลี่ย 4.55 บรรทัด
ต่อบริษัท

สำหรับผลการศึกษาปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมแบบรายปีพบว่า บริษัท
จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) มีจำนวนบรรทัดในการเปิดเผยเฉลี่ย 91.64 บรรทัด
ต่อบริษัทในปี 2557 และ 113.33 บรรทัดต่อบริษัทในปี 2558 โดยหัวข้อที่มีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุด
ในปีที่ 2557 คือหัวข้อที่ 7 การมีนวัตกรรมและเผยแพร่ นวัตกรรมเฉลี่ย 18.73 บรรทัดต่อบริษัท หัวข้อ
ที่ 4 การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมเฉลี่ย 18.59 บรรทัดต่อบริษัท และหัวข้อที่ 2 การต่อต้าน
ทุจริตคอร์รัปชันเฉลี่ย 15.22 บรรทัดต่อบริษัท ส่วนในปี 2558 นั้นหัวข้อที่มีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุด
มีลำดับเช่นเดียวกับข้อมูลรวม คือ หัวข้อที่ 4 หัวข้อที่ 2 และหัวข้อที่ 7 มีบรรทัดเฉลี่ยต่อบริษัท 23.02,
20.95 และ 19.26 ตามลำดับ และหัวข้อที่มีจำนวนบรรทัดการเปิดเผยน้อยที่สุดในปี 2557 และ 2558
คือหัวข้อที่ 8 การมีนวัตกรรมและเผยแพร่ นวัตกรรมมีบรรทัดการเปิดเผยเฉลี่ยต่อบริษัท 3.99 บรรทัด
และ 5.05 บรรทัดตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความ
รับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงิน พบว่าในภาพรวมปี 2557 – 2558 การเปิดเผย
ข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อที่ 3 การเคารพสิทธิมนุษยชนมีความสัมพันธ์ในทิศทาง
เดียวกันกับผลประกอบการด้านการเงินทั้งอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) อัตรา
ผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on equity) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) ที่ระดับ
นัยสำคัญ 0.05 ส่วนหัวข้ออื่นๆและตัวแปรควบคุมซึ่งประกอบด้วย ขนาดของกิจการ (Size) และความ
เสี่ยงทางการเงิน (LEV) ไม่มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการด้านการเงิน

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับ
ผลประกอบการด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) สามารถ
อภิปรายผลการศึกษาดังนี้

5.2.1 การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมใน 8 หัวข้อหลักของแนวทางการรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการเปิดเผยระหว่างปี 2557 และ 2558 แล้วพบว่ากิจการมีแนวโน้มการเปิดเผยที่เพิ่มขึ้นทั้ง 8 ประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรวิดิ วัฒนากลาง (2552) ที่ทำการศึกษารื่องการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าบริษัทมีแนวโน้มการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในปัจจุบันได้หันมาให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจมากขึ้น และตระหนักถึงการเปิดเผยข้อมูลในส่วนนี้มากขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าประเภทของอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของปริมาณการเปิดเผยมากที่สุด คือกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารอาจเนื่องมาจากการประกอบธุรกิจของอุตสาหกรรมนี้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมากทำให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลมาก และกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของปริมาณการเปิดเผยน้อยที่สุดคือกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง แม้ลักษณะการประกอบธุรกิจของอุตสาหกรรมนี้จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่บริษัทส่วนใหญ่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ที่อยู่กลุ่มอุตสาหกรรมนี้ดำเนินธุรกิจด้านออกแบบและพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เป็นส่วนใหญ่ และมีบางส่วนที่รับเหมาก่อสร้างทั่วไป ซึ่งอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้บริษัทไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกัลยา เหลืองอุบล (2555) ที่ทำการศึกษาด้านข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) พบว่าเมื่อศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมแยกตามประเภทของอุตสาหกรรมแล้ว อุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยที่สุด

5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงิน

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

จากผลการศึกษาด้านการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) พบความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับหัวข้อที่ 2 การเคารพสิทธิมนุษยชน (HMRT) กล่าวคือ บริษัทที่รายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อการเคารพสิทธิมนุษยชนในระดับมากขึ้นจะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อภิรดา ชินประทีป (2558) ที่ได้ทำการศึกษารื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรและผลการดำเนินงาน

ทางการเงิน พบว่าการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อีกทั้งการศึกษาครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้ออื่นๆกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อาจเพราะอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เป็นตัววัดความสามารถในการทำกำไรระยะสั้น จึงไม่สอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นความยั่งยืนในระยะยาว

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น

จากการศึกษาของ Tsoutsoua (2004) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจกับผลประกอบการด้านการเงินพบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นการศึกษาถึงการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวม แต่สำหรับการศึกษาในครั้งนี้การแยกประเด็นของการศึกษาการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมออกเป็น 8 หัวข้อ ทำให้พบว่า ผลการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อที่ 3 การเคารพสิทธิมนุษยชน (HMRTH) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) กล่าวคือบริษัทที่รายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อการเคารพสิทธิมนุษยชนในระดับมากขึ้นจะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น แต่ในทางกลับกันการศึกษาในครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในประเด็นอื่นๆกับอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น เนื่องด้วยอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้นสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรจากเงินที่ได้ลงทุนไป แต่ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นการลงทุนเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ซึ่งอาจไม่ก่อให้เกิดกำไรแก่บริษัท ซึ่งส่งผลให้การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในหลายหัวข้อไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตรากำไรสุทธิ

จากผลการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) พบว่าพบความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับหัวข้อที่ 3 การเคารพสิทธิมนุษยชน (HMRTH) กล่าวคือ บริษัทที่รายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อการเคารพสิทธิมนุษยชนในระดับมากขึ้นจะส่งผลให้อัตรากำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อลิสา ประมวลเจริญกิจ (2560) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมและผลประกอบการทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าการเปิดเผย

ข้อมูลหัวข้อสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลกำไรสุทธิ

จากทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าประเด็นสิทธิมนุษยชนเป็นประเด็นที่กล่าวถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมี มีความเสมอภาค รวมถึงการไม่จำกัดชาติพันธุ์ ศาสนา หรือเชื้อชาติ ฉะนั้นการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มากขึ้น จึงอาจช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่เนื่องมาจากการปฏิบัติใดๆที่ไม่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน อีกทั้งเป็นการยอมรับว่าผู้มีส่วนได้เสียทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

5.3 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) มีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อที่ 3 การเคารพสิทธิมนุษยชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลประกอบการด้านการเงินทั้งอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on equity) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) กล่าวคือหากมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อที่ 3 เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ผลประกอบการด้านการเงินเพิ่มขึ้น ดังนั้นบริษัทที่กำลังจะเข้ามาจดทะเบียนและบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ควรให้ความสนใจในการดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และคำนึงถึงความสำคัญในการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นสิทธิมนุษยชนนี้ต่อสาธารณชนอย่างชัดเจนเพื่อประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

5.3.2 บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อที่ 8 การมีนวัตกรรมและการเผยแพร่ นวัตกรรมน้อยที่สุด ซึ่งนวัตกรรมในที่นี้หมายถึงนวัตกรรมที่เกิดจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม คือเป็นการนำความรู้ที่ได้จากการดำเนินงานมาพัฒนาและปรับใช้เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่สร้างประโยชน์ให้แก่ธุรกิจได้ ฉะนั้นบริษัทต่างๆควรเพิ่มการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นนี้มากยิ่งขึ้น เพราะการเปิดเผยข้อมูลเรื่องนวัตกรรมนี้จะแสดงให้เห็นว่าบริษัทนั้นๆมีการพัฒนาความคิดหรือค้นหาคำความรู้ใหม่ๆเพื่อพัฒนาบริษัทมากขึ้นเพียงใดและการเปิดเผยข้อมูลในส่วนนี้เองจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่บริษัทอีกด้วย

5.4 ข้อจำกัด

5.4.1 การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งข้อมูลก็นำมาใช้ในการศึกษานั้นมาจากรายงานประจำปีเพียงแหล่งเดียว ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมที่บริษัทเปิดเผยในแหล่งอื่น เช่น ข่าว หรือเว็บไซต์ เป็นต้น

5.4.2 การศึกษาครั้งนี้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจมีค่าต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ไม่มากนัก

5.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

5.5.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษาและเก็บข้อมูลในการศึกษามากกว่าเดิม เช่น การเพิ่มจำนวนปีในการเก็บข้อมูล รวมไปถึงการเก็บข้อมูลการเปิดเผยด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้ผลการศึกษสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินได้ดียิ่งขึ้น

5.5.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปสามารถเก็บข้อมูลแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม เพราะแต่ละอุตสาหกรรมนั้นมีกระบวนการผลิต การใช้ทรัพยากร การใช้พลังงาน และการปล่อยของเสียที่แตกต่างกัน หากมีการควบคุมด้วยประเภทของอุตสาหกรรมอาจทำให้ผลการศึกษาน่าสนใจมากขึ้น

5.5.3 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมถึงปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อผลประกอบการด้านการเงิน ซึ่งอาจทำให้การศึกษานั้นมีตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้มากยิ่งขึ้น